Hutatma Rajguru Shikshan Prasarak Mandal's
ARTS, COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, DEHANE
Tal. Khed, Dist. Pune-412 402. Mobile : 8275333592 / 9284344207
ID No. : PU/PN/ACS/261/2007 Code No. : 830 Center No. 830

Ref. No. Date :

Criteria-1

1.3.2 Percentage of students undertaking project work/field work/ internships (Data for the latest completed academic year)

We have attached the details with this letter containing information regarding Percentage of students undertaking project work/field work/ internships (Data for the latest completed academic year) given in the following table.

Sr.No.	Annexure	Details	Page No.
1	Annexure-A	Environment Project work By Geography Student 01	03-23
2	Annexure-B	Environment Project work By Geography Student 02	25-46
3	Annexure-C	Study Tour organized by Geography Department	48-55
4	Annexure-D	Vegetable Market Visit Organized by Commerce Department	57-61
5	Annexure-E	PDCC Bank Visit Organized by Commerce Department	63-67
6	Annexure-F	Internship Certificates of the Students	69-96

Principal

4/9/23

Dr. Jaywant Pandurang Khade
H. R. S. P. M's.
Arts, Commerce & Science College
Dehane, Tal Khed, Dist Pune. 412 402

ANNEXURE-A

Environment Project work By Geography Student 01

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे.

हुतात्मा राजगुरू शिक्षण प्रसारक मंडळाचे,

कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय,डेहणे.

ता. खेड जि. पुणे - ४१२४०२

'पर्यावरण जाणीव जागृती' विषयांतर्गत

प्रकल्प अहवाल

'भीमाशंकर अभयारण्यातील जैवविविधता'

कुमार : गोपाळे विशाल ज्ञानदेव

(द्वितीय वर्ष वाणिज्य)

रोल न.:

मार्गदर्शक

प्रा. रणयेवले सिद्धार्थ कडू

(सहाय्यक प्राध्यापक व भूगोल विभाग प्रमुख)

सत्र : २०१८-१९

H. R. S. P. M's. Commerce & Science College

प्रमाणपत्र

मी प्रमाणित करतो की कुमार गोपाळे विशाल ज्ञानदेव वर्ग- द्वितीय वर्ष वाणिज्य याने 'पर्यावरण जाणीव जागृती' या पुणे विद्यापीठाच्या अंतर्गत संशोधन अहवाल विषय -'भीमाशंकर अभयारण्यातील जैवविविधता' या विषयाचा चिकित्सक अभ्यास करून स्वतः सहभागी होऊन हा अहवाल पूर्ण केला असून त्या सन्मानपूर्वक प्रमाणपत्र देण्यात येत आहे.

ठिकाण :- कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, डेहणे.
दिनांक :-

मार्गदर्शक | परीक्षक | प्राचार्य

Head
Department of Commerce
Art's,Commerce & Science College,Dehane
Tal.Khed,Dist.Pune 412402.

हमीपत्र

मी संशोधक कुमार गोपाळे विशाल ज्ञानदेव हमी देतो की, सदर संशोधन अहवाल हा इतर कोणत्याही संशोधकाच्या संशोधनातून हा घेतलेला नसून हे संशोधन माझे स्वतःचे आहे. हे संशोनाची माहिती कोणत्याही प्रकारच्या प्रकाशित केलेल्या पुस्तकातून घेतलेली नसून हे संशोधन मी स्वतः वैयक्तिक रित्या तयार केलेले आहे अशी मी हमी देतो.

ठिकाण :- कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, डेहणे.
दिनांक :-

संशोधकाची सही
गोपाळे विशाल ज्ञानदेव

ऋणनिर्देश

सर्वप्रथम 'पर्यावरण जाणीव व जागृती' या विषयांतर्गत या विषयाचे विषयशिक्षक आमचे मार्गदर्शक प्रा.रणयेवले एस. के. सरांनी सुरु केलेल्या संशोधन अहवाल अभ्यासक्रमांतर्गत 'भीमाशंकर अभयारण्यातील जैवविविधता' हा संशोधन अहवाल तयार केल्याबद्दल मला अतिशय आनंद होत आहे. अर्थातच यामध्ये आवड निर्माण व्हावी, या सर्व गोष्टींचा विचार करून मी हा संशोधन अहवाल तयार केला आहे.

हा संशोधन अहवाल पूर्ण करण्यासाठी प्रा.रणयेवले एस. के. यांनी मोलाचे मार्गदर्शन केले, त्यामुळे मी त्यांचा शतशः ऋणी आहे. तसेच प्राचार्य मुळूक पी. व्ही. सरांनीही मोलाचे मार्गदर्शन केले. तसेच ग्रंथपाल कोकणे सरांचेही सहकार्य लाभले, त्याबद्दल त्यांचा ही मी शतशः ऋणी आहे. माझे कुटुंबीय व मित्र-मैत्रिणींचे वेळोवेळी सहकार्य लाभले,त्यांचाही मी आभारी आहे. कळत-नकळत ज्यांची या अहवालासाठी मला मदत झाली,त्या सर्वांचा मी ऋणी आहे.

दि्वतीय वर्ष वाणिज्य

कुमार गोपाळे विशाल ज्ञानदेव

अनुक्रमणिका

क्र.	शीर्षक	पृष्ठ क्र.	सही
१.	प्रकरण क्र. १		
१.१	विषयाची ओळख		
१.२	हेतू आणि उद्देश		
१.३	भौगोलिक तपशील		
१.४	अभ्यासपद्धती		
२.	प्रकरण क्र.२		
२.१	भीमाशंकर वन्यजीव अभयारण्य		
३.	प्रकरण क्र. ३		
३.१	भीमाशंकरी शेकरूसंबधी विशेष संशोधन		
४.	प्रकरण क्र.४		
४.१	भीमाशंकर अभयारण्य एक महत्वाचे जैवविविध क्षेत्र		
५.	प्रकरण क्र.५		
५.१	भीमाशंकर अभयारण्यातील जैवविविधतेचे वैशिष्ट्य		
६.	निष्कर्ष		
७.	संदर्भग्रंथसूची		

प्रकरण क्रमांक १

१.१ प्रस्तावना

भीमाशंकर अभयारण्यातील जैवविविधता मानवी जीवनाचा आधार आहे. पृथ्वीतलावर सजीवांची काही विविधता आढळते, त्यालाच जैवविविधता असे संबोधले जाते. जैवविविधतेमध्ये प्रामुख्याने दोन प्रकार पडतात- वन्य आणि पाळीव किंवा घरगुती. वन्य जैवविविधता म्हणजे झाडेझुडपे, पशुपक्षी, कीटक इत्यादी जंगलात किंवा आपल्या आसपास मानवी मदतीशिवाय वर्षानुवर्षे अस्तित्वात आहेत. यामध्ये जंगलातील वाघ, हरिण पण येतात आणि आपल्या अंगणा परिसरातील पक्षी, साप, किडे येतात. पाळीव किंवा घरगुती जैवविविधता म्हणजे असे जीव मानवाने स्वतःच्या उपयोगासाठी जोपासले आहेत व ज्यांची देखभाल मानवाद्वारे केली जाते. गाय-बैल, शेळ्या-मेंढ्या, कोंबडी तसेच सर्व प्रकारची धान्य व भाज्या इत्यादी.

भीमाशंकर अभयारण्य भारताच्या महाराष्ट्र राज्यातील अभयारण्य आहे. महाराष्ट्राच्या मानचिन्हापैकी एक असलेल्या शेकरू या सस्तन प्राण्याचे निवासस्थान म्हणून ओळखले जाते. इथल्या सड्यांवर गवळी धनगर समाज तर डोंगर उतारावर आदिवासी महादेव कोळी समाज राहतो. भारतातील बारा ज्योतिर्लिंगांपैकी सहावे भीमाशंकर ज्योतिर्लिंग हे पुण्यापासून अवघ्या १२७ किलोमीटर अंतरावर वसले असून ते या भीमाशंकर अभयारण्याच्या परिक्षेत्रात येते.

H. R. S. P. W. S. Arts, Commerce & Science College

१.१ हेतू आणि उद्देश

हेतू :-

भीमाशंकर अभयारण्य भारताच्या महाराष्ट्र राज्यातील अभयारण्य आहे. हे अभयारण्य डेसीडीयस फॉरेस्ट या वनाच्या प्रकारात गणले जाते. भीमाशंकर अभयारण्य हे एक महत्त्वाचं पक्षी व जैवविविधता क्षेत्र म्हणून ओळखले जाते. महत्वाचे पक्षी व जैवविविध क्षेत्र म्हणून एखादी जागा घोषित केली की या क्षेत्राकडे संरक्षणाच्या दृष्टीने बघितले जाऊन तिथले पक्षी तसेच त्यांच्या अधिवासाचे संरक्षण सोपे होते.

उद्देश :-

१. जैवविविधता म्हणजे काय हे जाणून घेणे व अभ्यासणे.
२. भीमाशंकर अभयारण्यातील जैवविविधतेचा अभ्यास करणे.
३. भीमाशंकर येथील शेकरू संबंधी विशेष माहिती जाणून घेणे व अभ्यासणे.

H. R. S. P. M.'s Arts, Commerce & Science College

१.३ भौगोलिक तपशील

महाराष्ट्राच्या वन्यजीव विभागात सह्याद्रीच्या पर्वतरांगांमध्ये पश्चिम घाटातील परिसरात या अभयारण्याचा समावेश करण्यात आला आहे. या अभयारण्याचे संपूर्ण क्षेत्र १३०७८ हेक्टर इतके आहे. येथे वन्यजीव विभागाची स्थापना १९८५ मध्ये करण्यात आली आणि हे अभयारण्य संरक्षित करण्यात आले. भीमाशंकर अभयारण्य सुमारे तीन हजार फूट उंच कड्यांनी दोन भागात विभागले गेले आहे. भीमाशंकर अभयारण्य क्रमांक एक मध्ये श्री क्षेत्र भीमाशंकर मंदिर आणि येथील परिसरातील जंगलाचा भाग समाविष्ट होतो, तर भीमाशंकर अभयारण्य क्रमांक २ मध्ये ठाणे रायगड जिल्ह्यातील जंगलाचा समावेश होतो. धसई, नारोळी, म्हसा ही या जंगल परिसरातील प्रमुख गावे आहेत. हा परिसर गिरीभ्रमण आणि पदभ्रमण यासाठी ही प्रसिद्ध आहे. विशेषतः पावसाळ्यात या परिसरात पदभ्रमण करण्यासाठी लोक येत असतात. आकृती क्रमांक १ वरून त्याच्यातल्या बारा ज्योतिर्लिंगापैकी पाच महाराष्ट्रात आहेत. त्यात भीमाशंकरचा समावेश होतो. भीमाशंकर पुण्यापासून सुमारे १२७ किलोमीटर अंतरावर वसले आहे. मंचर किंवा राजगुरुनगर पासून पन्नास किलोमीटर अंतरावर हा निसर्गरम्य परिसर आहे. हे देऊळ नगारा शैलीत अठराव्या शतकात बांधण्यात आले आहे. त्याच्या बांधकामावर आर्य शैलीचा प्रभाव दिसून येतो. येथे महादेवाचे स्वयंभू लिंग आहे. मंदिराच्या कोरीव खांबावर पौराणिक देखावे करण्यात आले आहेत. मंदिराच्या आवारात शनिमंदिर ही आहे. दगडी बांधकामातील डोंगरावरची शंकराची सगळीच देवळे मनाला असे अतिशय समाधान देतात. हा परिसरच फार आकर्षक आणि मनमोहक असतो. भीमाशंकरच देऊळही पाहताक्षणीच कुणीही भारावून जाऊन असंच. देवळाकडे जायला दगडी पायऱ्या आहेत आणि त्या उतरून जाण्याची वाट ही मस्त आहे. गर्द रानात हे देऊळ वसलेले असल्यामुळे

आसपास अभयारण्याच्या खुणाही जाणवू लागतात. मध्येच एखादा पक्षी त्याच्या विशिष्ट आवाजाने लक्ष वेधून घेतो. तर भीमाशंकरचे वैभव असलेली जायंट स्क्विरल म्हणजेच शेकरु ही मोठी खार दर्शन देऊन या ठिकाणी आल्याचे पुरेपूर समाधान देते. हवामान अनुकूल असेल तर मोराचा आवाजही अगदी जवळून ऐकू येतो.

१.४ अभ्यास पद्धती

सदर प्रकल्प अहवाल तयार करत असताना प्रकल्पात प्राथमिक व दुय्यम माहिती साधनांच्या आधारावर माहिती संकलित केली.

१) प्राथमिक स्रोत

१] एक भीमाशंकर अभयारण्यास प्रत्यक्ष भेटी

२] वनविभाग कार्यालय व अधिकारी यांच्याशी प्रत्यक्ष संवाद

३] निरीक्षण

२) दुय्यम स्रोत

१) पुस्तके -१) पर्यावरण शास्त्र

२) पर्यावरण भूगोल

२) प्रश्नावली

३) वर्तमानपत्रे

४) इंटरनेट

प्रकरण क्रमांक २

भीमाशंकर अभयारण्यात शेकरूने आपले वास्तव्य जपले आहे. महाराष्ट्राचा राज्य प्राणी कोणता असा प्रश्न विचारला तर बहुतेक जण वाघ-बिबट्या असं काही उत्तर देतील. मात्र आपल्या राज्य प्राणी आहे शेकरू. आपल्या बागेत, परसात, सोसायटीच्या अंगणात तुरुतुरु पळणाऱ्या पिटुकल्या खारुताईचा मोठा भाऊ आणि या शेकरूच महाराष्ट्रातील सर्वात मोठं निवासस्थान म्हणजे भीमाशंकर वन्यजीव अभयारण्य.

जगभरातील ज्या बारा ठिकाणांना जैवविविधतेच्या दृष्टीने हॉटस्पॉट म्हणून मान्यता मिळाली आहे, त्यात आपल्या पश्चिम घाटांचा समावेश होतो आणि याच पश्चिम घाटाच्या माथ्यावर विराजमान आहे भीमाशंकरच जंगल. केवळ एवढ्या वर्णनावरूनच भीमाशंकरच महत्व लक्षात यावे. आर्द्र पानगळीच्या या जंगलाचा घनदाटपणा इथल्या गूढतेत भर घालतो. इथे पाऊस मुसळधार पडतो पण खडकाळ भूपृष्ठामुळे उन्हाळ्यात पाण्याचे स्रोत आटतात. याच जंगलातून वरून घोड आणि भीमा या नद्या वाहतात.

पावसाळ्यात ठिकठिकाणी खळाळत कोसळणाऱ्या धबधब्याचे नयनरम्य दृश्य पाहायला मिळते. या पाण्याने सुजलाम सुफलाम केलेल्या या भूमीवर बहरलेलं हे जंगल विविध प्रकारच्या प्राणी, पक्षी, कीटकांसाठी एक आदर्श अधिवास बनला आहे. भीमाशंकर अभयारण्यात झाडे खूप जुनी आणि उंच आहेत. त्यामुळे शेकरूला हे उत्तम निवासस्थान ठरलं आहे. साधारण दोन-अडीच किलो वजनाचा आणि शेपटीसह तीन-साडेतीन फूट लांबीचा हा गोंडस जीव पाहताक्षणी प्रेमात पडावं असाच आहे. गातकट तपकिरी रंगाचं गबदुल शरीर, फिक्कट पिवळसर रंगाचं पोट आणि गुंजी

सारखे लालभडक डोळे आणि लांब झुपकेदार शेपूट. सकाळी आणि संध्याकाळी शेकरू या झाडावरून त्या झाडावर उड्या मारत फळ खात राहतात. पंधरा ते वीस फूट लांबीची उडी ते लीलया मारतात आणि दुपारी मात्र ते वामकुक्षी घेतात. त्यासाठी झाडाच्या लहान फांद्या तोडून स्वतःसाठी आरामदायी गादी तयार करतात आणि चारही पाय व शेपूट खाली लोंबकळत मस्त झोप घेतात. शेकरूच आणखी एक वैशिष्ट्य म्हणजे उंच झाडावर तो एक नव्हे तर सहा ते आठ घरटी बांधतो. ही सर्व घरटी तो झोपण्यासाठी पिलांच्या संगोपणासाठी आलटून-पालटून वापरतो. अगदी नाजूक फांद्यावर ही घरटी बांधलेली असतात. त्यात ते स्वतः आणि पिल्लू सुरक्षित राहतात. पिलांच्या संगोपनाची सर्व जबाबदारी आई एकटी पार पाडते. जंगल तोडीमुळे शेकरूचा अधिवास धोक्यात येत असताना भीमाशंकरच्या जंगलातल त्याचं वास्तव्य महाराष्ट्रासाठी अभिमानाची बाब आहे.

बर्ड लाइफ इंटरनॅशनल ने भीमाशंकर ला महत्वाचा पक्षी प्रदेश म्हणून मान्यता दिली आहे. १२ ज्योतिर्लिंगापैकी एक असलेलं असं भीमाशंकरचे मंदिर याच जंगलात आहे. या मंदिरावरूनच या अभयारण्याला भीमाशंकर वन्यजीव अभयारण्य असं नाव मिळालं. मंदिरात भाविकांचा नेहमी राबता असतो. शिवाय महाशिवरात्रीला व सणावाराच्या दिवशी मोठ्या प्रमाणावर भाविक येतात. तसंच जंगलाच्या आतल्या भागात आदिवासीच्या वस्त्या आहेत. या साऱ्यांमुळे जंगलात मानवी हस्तक्षेप कायम होत राहतो. प्लास्टिक सह इतर कचरा वाढत राहतो, पाण्याचे स्रोत प्रदूषित होत राहतायत. भीमाशंकर मधल्या या मानवी अतिक्रमणाला वेळीच आळा बसायला हवा, तरच आपला शेकरू आणि त्याचा अधिवास असलेलं भीमाशंकरचं जंगल टिकून राहील.

प्रकरण क्रमांक ३

१९८५ च्या आसपास रेने बोर्जेस यांनी आपल्या संशोधनाची सुरुवातीची पाच वर्षे भिमाशंकरच्या अभयारण्यात व्यतीत केली होती. रेने यांनी मुंबईतल्या झेवियर्स कॉलेजमधून शिकून पुढे प्राणिशास्त्र आणि सूक्ष्मजीव शास्त्रातील पदवी आणि प्राण्यांचे शारीरिक शास्त्र आणि विषयात पदव्युत्तर शिक्षण पूर्ण केले. त्यानंतर त्या पीएचडीसाठी फ्लोरिडा अमेरिकेतील मायामी विद्यापीठात दाखल झाल्या निवडलेल्या त्यांचा प्रकल्प हा शेखरू होता. त्यासाठी त्यांनी भारतात गोव्यातील नागोडा आणि महाराष्ट्रातील भीमाशंकर ठिकाणांची निवड केली. या दोन्ही जंगलांमध्ये त्या एक वर्ष तळ ठोकून होत्या. त्यांच्या अभ्यासाच्या काळात भीमाशंकर अभयारण्य घोषित होण्याच्या हालचाली सुरु होत्या. ज्या शेखरू मुळे या अभयारण्याचे नाव गाजत होते त्या शेकरूच्या संवर्धनासाठी ठोस उपाययोजना असणे गरजेचे होते. त्यांची महाराष्ट्र खात्यामुळे उणिवा होत्या त्यावेळी रेने बोर्जेस यांनी पुढील पाच वर्षे भीमाशंकरचे जंगल पिंजून काढले. शेखरूचे अधिवास, त्याला लागणारा खाद्य पुरवण्याच्या वनस्पती आणि त्या अनुषंगाने एकूणच भीमाशंकरची जीव विविधता यांच्या नोंदी त्यांच्या अभ्यासातून झाल्या. आजही त्यांच्या अभ्यासाचा आधार भीमाशंकरच्या संवर्धनासाठी महत्वाचा मानला जातो.

खाद्य:-

विविध प्रकारची फळे व फुलांतील मधुरसाचे भक्षण हे त्यांचे खाद्य आहे.

H. R. S. P. M.'s Arts, Commerce & Science College

संकीर्ण:-

इ.स.१९९५ साली पुणे व पिंपरी चिंचवड येथे आयोजित करण्यात आलेल्या महाराष्ट्र राज्य क्रीडा स्पर्धेचा शुभंकर बोधचिन्ह शेखरू होता.

शरीर रचना:-

शेखरूचे वजन दोन ते अडीच किलो व लांबी अडीच ते तीन फूट असते. त्याला गुंजासारखे लांब भडक डोळे, मिशा, अंगभर तपकिरी तलम कोट आणि गळ्यावर, पोटावर पिवळसर पट्टे, झुपकेदार लांबलचक शेपूट असते.

जीवन काल:-

शेखरूची मादी वर्षातून एकदा डिसेंबर-जानेवारीमध्ये पिलाला जन्म देते. एक शेकरु सहा ते आठ घरे तयार करतो. एका झाडावरून दुसऱ्या झाडावर सहज झेप घेणारा शेकरू पंधरा ते वीस फूट लांब उडी मारू शकतो.

शेखरू सुरक्षतेसाठी घरटे बारीक फांद्या वर बांधते, जेणेकरून अवजड परपक्षी पोहोचू शकत नाहीत.

वर्णन आणि उपप्रजाती:-

(आकृती क्रमांक ३ वरून) हा अतिशय देखणा व झपाट्याने दुर्मिळ होणाऱ्या प्रजातीतील प्राणी आहे. सह्याद्रीच्या रांगांमध्ये दाट जंगलात याचे वास्तव्य असते. अलीकडे मात्र कोकणात रस्त्यालगत त्याची संख्या नजरेला भरण्याइतकी वाढली आहे. सह्याद्री लगत असलेल्या नारळ-पोफळीच्या बागांमध्ये हा प्राणी हमखास दर्शन देऊ लागला आहे. खारीच्या वर्गात येणारा हा प्राणी आकाराने मोठा असतो. भारतात जायंट स्क्विरल प्रजातीच्या एकूण सात प्रजाती आढळतात. त्यापैकी 'राटूफा इंडीका' हि उपप्रजाती फक्त महाराष्ट्रात आढळते..

H. R. S. P. M's Commerce & Science College

प्रकरण क्रमांक ४

भीमाशंकर अभयारण्यात जिकडे-तिकडे हिरवेगार झालेले असताना भटकंती करण्याची कल्पना मुळातच खूप छान वाटते. साधारण १३० किलोमीटर परिसरात पसरलेल हे अभयारण्य अनेकविध पक्षी, फुलपाखरे, पतंग आणि प्राण्यांचा अधिवास आहे. भारतामधला महत्त्वाचा असा बायो डायसिटी हॉटस्पॉट म्हणजे उतम जैवविविधता असलेला भाग आहे, तो म्हणजे पश्चिम घाट. या भागात विविध प्राणी पक्षी यांच्या प्रजातीचा अधिवास भीमाशंकर आहे. भीमाशंकर अभयारण्य हे पश्चिम घाटाचा एक भाग आहे. १९८५ मध्ये सरकारने अभयारण्य म्हणून या जंगलाला मान्यता दिली. विशेषता महाराष्ट्र राज्याचा प्राणी असल्याने येथील हितरक्षणासाठी हा निर्णय घेण्यात आला. साधारण १३० किलोमीटर परिसरात पसरलेल हे अभयारण्य अनेक विविध पक्षी, फुलपाखरं व प्राण्यांचे निवासस्थान आहे.

भीमाशंकर अभयारण्य हे एक महत्वाचे पक्षी व जैवविविधता क्षेत्र देखील आहे. महत्वाचे पक्षी व जैवविविधता क्षेत्र म्हणून एखादी जागा घोषित केली की या क्षेत्राकडे संरक्षणाच्या दृष्टीने बघितलं जाऊन तिथले पक्षी तसेच त्यांच्या अधिवासाच सरक्षण सोप होतं. भीमाशंकर परिसरात बाकचोच सातभाई, कवड्या गप्पीदास, विगोरचा शिंजीर, मलबारी राखी धनेश, स्वर्गीय नर्तक, हळद्या, शिपाई बुलबुल, वेडा राघू, पिवळ्या कंठाची चिमणी, भांगपाडी मैना, सोनकपाळी पर्णपक्षी अशा १६० पेक्षा अधिक पक्ष्यांची नोंद झाली आहे. भीमाशंकर अभयारण्यच नाव तिथे असलेल्या भीमाशंकर देवळावरून ठेवल आहे. भीमाशंकर हे बारा ज्योतिर्लिंगापैकी एक मानले जात आहे आणि त्यामुळे अनेक मोठ्या संख्येने भाविक जातात. भीमाशंकर परिसरात साधारण चौदा देवराई आहेत. देवराई म्हणजे जंगलाचा असा भाग जो तेथील रहिवासी पिढ्यानपिढ्या [illegible] महत्व लक्षात घेऊन

Arts, Commerce & Science College

जपतात. देवराईत झाडच नव्हे तर पूर्ण अधिवास व तेथील सर्व सजीवांचे संरक्षण होतं. काही प्रदेशनिष्ठ प्रजाती देवराई खुलताना आपल्याला दिसतात व भीमाशंकर मधील आहुपे या नावाची देवराई तर एक हजार वर्षे जुनी आहे. असं म्हटलं जातं बिबट्या, तरस, कोल्हा, हरणाच्या प्रजाती, रान डुक्कर, माकडाच्या प्रजाती आणि आणखी काही प्राणी भीमाशंकर परिसरात दिसून येतात. इतकच नव्हे तर या परिसरात फुलपाखरू आणि पतंग आहेत. फुलपाखरामधील एक मोठ, काही महिन्यापूर्वी घोषित केलेलं आपले राज्य फुलपाखरू म्हणजेच म्हणजेच राणी पाकोळी येथे बघायला मिळत. याचबरोबर बहुरूपी लिंबाळी भिरभिरी, प्रवासी, छोटा चांदवा अशा अनेक प्रजाती दिसतात. भीमाशंकरचा परिसर पिकनिक, ट्रेकिंग आणि भटकंतीसाठीतर उतम आहेच पण तेथील जीवविविधता देखील अप्रतिम आहे. अनेक लोक तिथे आढळणारे पक्षी व इतर जीवन बघायला आवर्जून तेथे जातात.

प्रकरण क्रमांक ५

भीमाशंकरचा परिसर हा डोंगर माथ्यावरचा असल्यामुळे इथे भरपूर पावसाच वरदान आहे. झाडांना वाढण्यासाठी भरपूर सूर्यप्रकाश, पाणी आणि सकस जमीन असल्यामुळे घाटमाथ्याचा आश्रयाने वाढणाऱ्या जंगलाप्रमाणे इथल जंगलही वर्षानुवर्षे समृद्ध आहे. भीमा आणि घोड नद्यांच्या उगमाच् हे स्थान आहे. भीमाशंकर सारख्या तीर्थक्षेत्राची प्रसिद्धी पूर्वीपासून असल्यामुळे प्राचीन काळापासून या जंगलाचे देवराई म्हणून जतन होत आहे. येथे राहणाऱ्या आदिवासींनी हे जंगल सांभाळण्यासाठी-वाढवण्यासाठी त्यात मोलाचा वाटा उचलला आहे. इथल्या वनसंपदेचे महत्त्व लक्षात घेऊन सर्वप्रथम ब्रिटिशांनी १९२७ मध्ये या जंगलाची 'रिप्रेझेंटेटिव्ह फॉरेस्ट' म्हणून नोंद घेतली, पण पुढे स्वातंत्र्यानंतर जंगलतोड आणि शिकार वाढल्याने १९८५ मध्ये महाराष्ट्र सरकारने १३० किलोमीटरचा सदाहरित जंगलाचा प्रदेश अभयारण्य म्हणून घोषित केला.

या जंगलाचे वैशिष्ट्य म्हणजे पुणे जिल्ह्यातलं हे एकमेव अभयारण्य आहे. लोणावळ्याच्या उत्तरेला असलेल्या राजमाची किल्ल्यापासून ते थेट आंबेगाव तालुक्याच्या पश्चिमेकडील अहुपे खोऱ्यापर्यंत आहे. पुण्याबरोबरच रायगड आणि ठाणे जिल्ह्याच्या जंगलाचा भाग याला जोडलेला आहे दरवर्षी येथे साधारण तीन हजार मिलिमीटर पाऊस पडतो, पाणी टिकून ही राहत.

त्यामुळे इथली वृक्षराजी वर्षानुवर्षे समृद्ध होत आली आहे. यामुळे येथे पशु आणि पक्षी यांचा भरपूर वावर आहे. भीमाशंकरची उंची समुद्रसपाटीपासून ३२०० फूट आहे. हे जंगल जैवविविधतेने समृद्ध आहे. जांभळा, हिरडा, बेहडा, पिसा, अंजन, उंबर, वड, पिंपळ, आंबा,

शेरा, पांगारा, पळस अशा अनेक प्रकारची झाडे येथे पाहायला मिळतात. त्यांच्या जोडीला करवंद, कारवी, लोखंडी, लोहारी, रामेठा अशा असंख्य झुडपे तिथले सौंदर्य वाढवत आहेत. वसंतऋतू मधला या झाडांचा रंग उधळणीचा सोहळा पाहण्यासारखा असतो. वर्षा ऋतु अर्थात पावसाळ्यात येथील झाडाझुडपांवर, वेलींवर फुलांचा महोत्सव भरतो. नशिबात असेल आणि योग्य मार्गदर्शक असेल तर पावसाळ्याची चाहूल लागल्यावरकाजव्यांची रोषणाई पाहण्याची संधी एखाद्यावेळी मिळू शकते. कुठल्याही ऋतूमध्ये भटकंती करता येण्यासारखी जी कमी ठिकाणे आहेत त्यात भीमाशंकरचे नाव आवर्जून द्यावे लागते. उन्हाळ्यात येथील जंगल वाचवाव, झाडांच्या बदलत्या रंगाचा अनुभव मनात साठवावा. पावसाळ्यात तुफान पाऊस, दाट धुकं यांनी सजले आणि हिरव्या रंगात न्हालेलं हे जंगल पाहत चिंब व्हाव. हिवाळ्यात जंगलात भटकंती करावी. या जंगलात रानडुक्कर, सांबर, भेकर, तरस असे प्राणी मोठ्या प्रमाणात आढळतात.

भारतात वैशिष्ट्यपूर्ण समजली जाणार शेकरू (जायंट स्विरलखार) हि मोठी खार या जंगलात मुक्कामाला असते. खरं तर तिच्या या अधिवासाला संरक्षण देण्यासाठी जंगलाला अभयारण्य म्हणून घोषित करण्यात आलं आहे. महाराष्ट्रात कळसुबाई, हरिष्चंद्रगड आणि भीमाशंकरच्या जंगलात आढळणारे ही खार तब्बल साडेतीन फूट लांबीची लोभस रूप आणि आकर्षक रंगछटा यामुळे ती चटकन लक्ष वेधून घेते. या दुर्मिळ शेकरूला आपल्या राज्याचा मान चिन्हाचा दर्जाही मिळाला आहे. बिबट्याचाही अभयारण्यात मोठ्या प्रमाणावर

वावर आहे. हे अभयारण्य असलं तरी येथे जंगलात फिरण्यासाठी इतर अभयारण्यासारख्या सुविधा नाहीत आणि तेच खरं तर इथल्या पर्यटकांना खुणावतात आणि त्या जंगलाची मस्त सफर घडवून आणतात. प्राण्यांचे वास्तव्य असले तरी त्यांचा धोका नसतो. भिमाशंकरच्या देवळाच्या आत थोडी पायपीट करण्याची तयारी असेल तर भाकादेवीचा भंडारा, नागफणीच्या रस्त्यावरच हनुमान तळे आणि हनुमान मंदिर पाहता येते. येथून काहीशी अवघड वाटेने चढून गेल्यास नागफणी हे भीमाशंकरचा सर्वोच्च शिखर लागतं. नागफणी यावरून आसपासच्या दऱ्याखोऱ्याच दर्शन सगळ्या जगाला विसरायला लावत. साक्षी विनायक मंदिर, कमळजा मंदिर हि आणखी काही ठिकाणे या परिसरात आहेत. गुप्त भीमाशंकर सारख्या ठिकाणापर्यंत नेणाऱ्या जंगलातल्या वाटा तर अनेक आहेत पण त्यासाठी माहितीगार बरोबर जंगलात भटकंती करताना आपण पशु पक्षांच्या भागात आलेला असतो. त्यामुळे त्यांना त्रास होणार नाही, त्यांना काहीही इजा होणार नाही, याची काळजी आपणच घ्यायची. थोड जबाबदारपणे वागलं तर त्या निसर्गाचा मनमुराद आनंद घेता येतो.

निष्कर्ष

सदर संशोधन अहवाल तयार करताना असे जाणवले की..

१. जंगलात आग लावणे किंवा जंगल पेटवून देणे अशा गोष्टींवर नियंत्रण आणणे गरजेचे आहे. यामुळे जीवित धोक्यात येत आहे.

२. वन्य प्राण्यांना काही खाऊ घालणे, त्यामुळे ते त्यांची नैसर्गिक वृती विसरून माणसांनी दिलेल्या अन्नावर जगायला लागतात व त्यातून नंतर खाण्यासाठी त्या वस्तूसाठी माणसांवर हल्ले करतात.

३. जंगल संपदेचा ऱ्हास होईल अशा कृत्यापासून लांब असणे गरजेचे आहे.

४. जैवविविधता टिकवून ठेवण्यासाठी झाडांचे संवर्धन करणे फार महत्त्वाचे आहे.

५. तसेच झाडांची सलगता टिकून राहण्यासाठी वन विभाग अंतर्गत जनजागृती मोहीम राबवण्यात येत आहे.

६. जर झाडांची सलगता टिकून राहिली तरी येथील जैवविविधता टिकून राहण्यास मोठ्या प्रमाणावर मदत होते.

संदर्भग्रंथसूची.

१. पाटील आर. आर. (१९९५), पर्यावरण शास्त्र, सचिन मुद्रण, सोलापूर.

२. सागर सु. (२०००), पर्यावरण भूगोल, विद्या प्रकाशन, पुणे.

३. www.google.com

M. A. S. P. M's Arts, Commerce & Science College

ANNEXURE-B

Environment Project work By Geography Student 02

कला वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, डेहणे

ता - खेड, जिल्हा- पुणे

विषय : पर्यावरण जाणीव व जागृती

प्रकल्पाचे नाव

"भीमाशंकर मधील औषधी वनस्पतीचा अभ्यास"

विद्यार्थांचे नाव : श्रीधर मुरलीधर माळी

S.Y.BA

रोल नं : २४०

मार्गदर्शक : प्रा . मुळूक मॅडम

शैक्षणिक पात्रता : २०१८ -२०१९

प्रमाण पत्र

प्रमाणित करण्यात येते कि , **कुमार माळी श्रीधर मुरलीधर**. वर्ग - द्वितीय वर्ष कला , तुकडी :S.Y.BA याने **"पर्यावरण जाणीव जागृती"** या विषयाचे प्रकल्प कार्य शैक्षणिक वर्ष **२०१८ -२०१९** मध्ये यशस्वीरीत्या पूर्ण केला आहे . या विषयात त्याला .... श्रेणी देण्यात आली आहे.

परीक्षक सही 5/3/19

विषय शिक्षक सही

दिनांक : 5/3/2019

अनुक्रमणिका

- प्रमाणपत्र
- ऋणनिर्देश
- अनुक्रमणिका
- प्रस्तावना
- विषय निवड
- अभ्यासपद्धती
- विषय निवड
- प्रस्तावना
- व्याख्या
- पूर्वाभ्यास
- कारणे
- परिणाम
- पर्यावरणातील महत्व
- निष्कर्ष
- संदर्भ सूची

ऋणनिर्देश

प्रस्तुत प्रकल्प कार्याची सुरवात केल्यापासून प्रकल्प पूर्ण होईपर्यंत विद्यार्थ्यास मार्गदर्शक व सहकार्य करणाऱ्या व्यक्तीचे ऋणनिर्देश करणे हे विद्यार्थ्यांचे आद्यकर्तव्य आहे.

सदर प्रकल्प पूर्ण करण्यासाठी मार्गदर्शक प्राध्यापक- मुळूक मॅडम यांनी मला पर्यावरण जाणीव जागृती या विषयावर प्रकल्प तयार करण्यासाठी भीमाशंकर मधील औषधी वनस्पतीचा अभ्यास या विषयाची निवड करण्यात आली या विषयात भीमाशंकर मधील औषधी वनस्पतीचे फायदे व त्याचे महत्व या गोष्टी नमूद केल्या आहेत.

या विषयाची माहिती मिळवण्यासाठी मी इंटरनेट चा ऋणी राहील या विषयाची सर्व माहिती मला इंटरनेट द्वारे आवश्यक तेवढ्या प्रमाणात उपलबद्ध झाली.

तसेच प्रकल्प कार्य पूर्ण करत असताना मला प्राध्यापक-मुळूक मॅडम यांनी या विषयाबद्दल योग्य ते मार्गदर्शन केल्याने मी त्याचाहि मन पूर्वक ऋणी राहील.

M. R. S. P. M's Commerce & Science College

विषय निवड

प्रत्येक प्रकल्पासाठी विषय निवड हा घटक महत्वाचा घटक असतो त्याच्याप्रमाणे महाराष्ट्राच्या वन्यजीव विभागात सह्याद्रीच्या पर्वतरांगांमध्ये पश्चिम घाटातील परिसरात भीमाशंकर अभयारण्याचा समावेश करण्यात आला.

भीमाशंकर अभयारण्य हे डेसिडियास त्यस्टीक च्या नावाने ओळखले जाते येथील जंगलात अक्कलकाढा, अडुळसा ,आघाडा, आंबेहळद, अद्रक, आले ,लसूण, कलिमुसळी, गुमार, गुळवेल, डिकामली, किडमार, जेष्टमध, माइनमुळं, निगुर्डी, सागरगोटी, तुळस, वेखंड, अशोक, शिकेकाई, रिठा, ब्राम्ही, हिरडा, ह्या दुर्मिळ औषधी वनस्पती आहेत. तसेच वाघ, सांबार हरीण, कोल्हा, सोहेल, भेकर, सांडगा, वानर, काळवीट, मोर अश्या प्रकारचे वन्यजीव पाहायला मिळतात.

दक्षिणेचा पट्टा इनारकोन कंपनीच्या पवनचक्क्यांमुळे गाजतो आहे त्यामुळे मोठया प्रमाणावर

वृक्षतोड केली गेली त्यात औषधी वनस्पतीचा समावेश असल्याचे दिसून येत आहे.म्हणून प्रकल्पासाठी

भीमाशंकर मधील औषधी वनस्पतीचा अभ्यास या विषयाची निवड करण्यात आली आहे.

प्रस्तावना

पर्यावरण म्हणजे आपल्या भोवतीचा परिसर असे सामान्यपणे म्हणता येईल म्हणुनच प्रकल्पासाठी पर्यावरण जाणीव जगुरुती या विषयाची प्रकल्प तयारी करण्यासाठी भीमाशंकरमधील औषधी वनस्पतीचा अभ्यास या विषयाची निवड करण्यात अली पर्यावर्रण जाणीव जागृती म्हणजे पर्यावरण सुरक्षित ठेवण्यासाठी योग्य त्या उपाययोजना किव्हा कार्यक्रम राबवणे होय. यामध्ये आपल्या भोवती असणारे सगळेच घटक येत असतात . आपल्या भोवतीचे वृक्ष पक्षी, प्राणी माणूस जमीन हवा जगले डोंगर या सर्वांचे एकत्रीत असणे म्हणजे परिसर असतो या सर्व घटकावर व्यवस्तीत नियंत्रण व संतुलन ठेवल्यास विचार करण्याची आवश्यकता असते कारण हे सगळे घटक एकमेकांवर अवलंबून असतात . प्रत्येक ठिकाणाचा परिसर वेगवेगळ्या असतो त्या परिसरातल्या सर्व सजीवांचे एकमेकांशी वैशिष्ट्यपूर्ण संबंध असतात .

पर्यावरणाची व्याख्या पुढीलप्रमाणे सांगता येईल .

व्याख्या :

* आपल्या ह्या परिसरात राहतो तिथे आपला इतरांशी संबंध येत असतो असा परस्पर संबंध असलेले वातावरण म्हणजेच पर्यावरण असे म्हणता येईल .

हेतू / उद्देश

- अभयारण्याचा घटता ऱ्हास हि संकल्पना समाजातील प्रत्येक नागरिका पर्यन्त पोहोचावी हा या प्रकल्प कार्याचा हेतू /उद्देश आहे .
- औषधी वनस्पतीमुळे होणाऱ्या विविध फायद्याचा प्रचार करणे .
- औषधी वनस्पतीची लागवड करणे किंवा त्याचे संवर्धन करणे व इतरांना संवर्धन करण्यास प्रेरित करणे किंवा प्रोत्साहन देणे
- औषधी वनस्पती तोडण्यापासून थांबवणे व औषधी वनस्पती माहिती देणे किंवा फायदे सांगणे
- औषधी वनस्पतीचे रक्षण करणार व संवर्धन करणे .
- जंगलाला आग लावण्यास थांबवणे त्या मुले औषधी वनस्पती ह्या धोक्यात येण्याच्या शक्यता मोठ्या प्रमाणात असतो .
- आणि औषधी वनस्पतीची रक्षा केल्या मुळे आपल्या त्या पासून मोठ्या प्रमाणात फायदाच फायदा होतो

अभ्यास पद्धती

पर्यावरणा विषयी प्रकल्प कार्य पूर्ण करताना योग्य ती अभ्यासपद्धती उपयोगात आणली पाहिजे. पर्यावरण जाणीव जागृती या विषयाचा प्रकल्प पूर्ण करत असताना दितीय प्रकारचा अभ्यास पद्धतीचा वापर करण्यात आला.

"पर्यावरण जाणीव जागृती" या प्रकल्पात निसर्गाशी संबंधित प्रकल्पाचा अभ्यास करण्यात आला आहे.या प्रकल्प कार्याचा अभ्यास करत असताना पर्यावरणातील औषधी वनस्पतींचा अभ्यास या प्रकल्पकार्यात केला जातो.

औषधी वनस्पतींचा घटता अभाव आपणास पाहावयास मिळतो.उदा.जंगलतोड,वणवे लागणे असे अनेक कारणे आहेत.म्हणून सरकारने त्यावर तोडगा काढला आहे.म्हणजेच उपाययोजना या गोष्टींची माहिती त्यांनी जंगलात जाऊन चर काढण्यात आले आहे.

त्यामुळे अनेक राज्यांतील वनक्षेत्र राज्यांतील जंगलतोड व त्या राज्यांना भोगावे लागणारे परिणाम.महाराष्ट्रातील जंगलतोडीची माहिती व त्याचा होणारा ऱ्हास याची माहिती ई - लोकसत्ता वर्तमानपत्रातील लेखकामुळे उपलब्ध झाली.

H.R.S.P.M's Arts, Commerce & Science College

पूर्व अभ्यास

औषधी वनस्पती :

भीमाशंकर या विभागात विविध औषधी पिकांविषयी आवळा,अश्वगंधा,भुईमूग,आवळा,पत्थरफोड,इसबगोल कालीहारी पिपळी सफेद गुसली

मधुपर्णी :
या विभागात मधुपर्णीबा या औषधी वनस्पतींची माहिती दिली आहे मधुमेहासाठी हि एक खूप उपयोगी अशी औषधी वनस्पती आहे.

बहुगुणी आवळा :
आवळा तुरट आंबट चवीचे हिवाळ्यात येणारे हिरव्या रंगाचे बहुपयोगी औषधी फळे आहेत जीवनसत्व 'क' चे हे भांडार आहे .

नागकेश्वर लागवड :

नागकेश्वर हा अत्यंत देखणा माध्यम उंचीचा सदाहरित वृक्ष आहे या वृक्षाचे खोड एक ते दोन मीटर पर्यंत वाढते.

औषधी वनस्पती म्हणजे काय :

१. कोणत्याही औषधी वनस्पतींपासून मनुष्याचा बचाव होते त्याला औषधी वनस्पती असे बोलतात .

२. निसर्गातील औषधी वनस्पतीचा मनुष्याला नेहमीच फायदा होतो त्याला औषधी वनस्पती असे म्हणतात.

H.R.S.P.M.'s Arts, Commerce & Science College

तुळस

भारतीय संस्कृतीत तूळशिचे असलेले मोठे महत्व अनेकानी वर्णन करुण ठेवले आहे. भारतीय संस्कृतीत वृक्ष वनस्पति याना निरामय आरोग्यात असलेले मोठे स्थान वृषिमुनी पासून अधोरेखित केले आहे.

अनेक गंभीर आजारांवर उपचार करण्याकरिता तुळस उपयुक्त ठरते असे आयुर्वेद सांगतो याकरिता घर समोर तुलशिचे रोपटे लावलेले असते कालाच्या ओघात शहरामध्ये घरात तुलशिचे झाड लावण्याची परम्परा लुप्त झालेली असली तरी छोट्या गावात आणि खेड्यात अजुनही घरासमोर तुलसिचे रोपटे दृष्टीस पडतेच. तुलशिचे दोन पाने दररोज खाल्यामुळे अनेक व्याधिना शरिरापासून दूर ठेवता येते तसेच सर्दी खोकल्या सारख्या छोट्या आजरावरही तुळस दररोज खाने उपयुक्त ठरते.

तुलशिचा चहा ह सर्दी खोकला पडसे यांवर रामबान उपाय समजला जातो. तुलशिचे ताजी पाने धुवून धुवून घेवुन ती बारीक करवित आणि एक कप पाण्यात घालावीत त्यात सुंठ इलायची पावडर हे पदार्थ घालावेत हे मिश्रण उकळून गरम असतानाच घ्यावे सर्दी खोकल्यावर या रसाने चांगलाच उतार पडतो. भूक वाढते

शरीराला उर्जा मिळते ज्याना पावसाळ्याच्या दिवसात अथवा थंडीच्या दिवसात गरम चहा पिण्याच्या सवय असते अशांनी हा तुळशीचा चहा घेऊन पाहावा. चहामुळे आरोग्यावर जे अनिष्ट परिणाम होतात त्यापासून आपण दूर राहतोच त्याशिवाय सर्दी खोकल्या सारख्या आजारांवरही तुळशीच्या चहामुळे मात करता येते काही वेळा सर्दी खोकल्यामुळे अंग गळून जाते मरगळ येते अशा वेळी अशा वेळी शरीराला ऊर्जा पुरवण्याचे काम तुळशीचा चहा करतो

पित्त वात यासंदर्भात विकार दूर करण्यासाठी हि तुळशीचा रस अत्यंत उपयुक्त ठरतो. याकरिता दररोज सकाळी उठल्यावर तुळशीची दहा पंधरा पाने १५० ग्राम पाण्यामध्ये उकळून द्यावीत हे मिश्रण घेतल्यास जुनाट खोकला तसेच पित्त , वात यासारख्या रोगावर मात करता येते हा रस आणखी उकळून त्या काढ्यामध्ये एक- दोन वेलचीची पूड घालून टाकावी

तुळशीची चटणी हि देखील अत्यंत आरोग्यदायी मानली जाते तुळशीची दहा वीस पाने कोथिंबीर पुदिना लसूण आले सैंधव मीठ, मोड आलेली मेथी, मोड आलेले शेंगदाने तीळ या सर्वांचे मिश्रण चटणी रूपाने तयार करावे त्यात एक लिंबू पिळावा आणि पंधरा ग्रॅम खोबरे किसून घालावे हि चटणी पोळी बरोबर खाता येऊ शकते चटणी नियमित खाल्याने अनेक तक्रारी दूर होतात या चटणीत कॅल्शिअम, पोटॅशिअम, गंधक , लोह, प्रथिने एन्झाइम्स कर्बोदके असे शरीराला आवश्यक असणारे सर्व घटक असतात.

अक्कलकाढा

हे लहान वर्षायू ३० ते ४० सेमी उंचीचे लहान झुडूप असते. झाडांची फुले खोकल्याच्या रोगावर पानाच्या विडृयातून देतात. अक्कलकाढा हा नाश करण्याकरिता होतो, दात दुखत असल्यास अक्कलकाढा व कोरांटीचा पाला एकत्र कुटून दाताखाली धरावा आवाज मोकळा होण्यास व लाळ सुटण्यास मुळाचा तुकडा तोंडात धरावा. अक्कलकाढा अर्धांगवायू व मज्जातंतूच्या रोगात अत्यंत उपयोगी उत्तेजक व बलदायक आहे

हळद

हळदीच्या पिकास उष्ण व कोरडे हवामानाची गरज असते आल्याप्रमाणेच लागवड मे महिन्याच्या सरी वरंब्यावर करतात हळदीच्या प्रामुख्याने पांगल्या आहेत हळद हि तिखट कडू उष्ण रुक्ष असून कफ वादू रक्तदोष, कुष्ट, कडू, प्रमेह, व्रण, सूज, पांडू, कृमी, विष, पित्त यांचा नाश करते.

काळी मुसळी

काळी मुसळी स्नेहक, मूत्रजनक बल्य व काहीशी वृष्य आहे. हिची क्रिया विशेषकरून मूत्र मार्गावर होत असते काळया मुसळीची पेज परमा मुत्रकृछ या रोगांवर गुणकारी आहे, काळी मुसळी बाळंतपणात सुद्धा देण्यात येते.

H. R. S. P. M's Arts, Commerce & Science College

वेरवंड

औषधासाठी वेरवंडाच्या कंदमुळांचा वापर होतो. वरवंड कफ, पित्त व वात नाशक असल्यास सर्दी पडसे डोकेदुखी, संधीवात, आमवात, सूज, उलटी, मूळव्याध, ताप, इत्यादी विकारांवर उपयोगी आहे. वेरवांडाच्या वाळलेल्या कंदाची भुकटी जंतू व कीटकनाशक असून धान्यातील किडी नियंत्रणासाठी त्याचा वापर होतो, वेरवांडाच्या वाळलेल्या कंदामध्ये ८.५ ते ३.० % सुगंधी तेल एकोरीत ग्लुकोसाईड्स युजिनॉल, इसोरॉन, कापीन इत्यादी गुणद्रव्य असतात.

शिकेकाई

उन्हाळा व पावसाळा या दोन्ही ऋतूत पिवळ्या रंगाची फुले येऊन तांबूस पिंगट रंगाच्या शेंगा लागतात शिकेकाईच्या शेंगाचा उपयोग केस वाढण्यासाठी होतो. शेंगात संपोनीत हे गुणद्रव्य आहे झाडाच्या पाला व शेंगाचा काढा करून पित्त कमी करण्यास उपयोगी आहे.

जेष्ठमध

जेष्ठमध हे बहुवर्षायू ह्रुप असून पाने संयुक्त फुले गुलाबी जांभळी शेंगा चपट्या मऊ पण काटेरी असतात जेष्ठ मधाचे मूळ व जमिनी खालील थोड औषधात वापरतात जेष्टमध हे शीतल स्नेहक कफनाशक मूत्रजनक व व्रणरोधक आहे. मुळे रेचक व तुकडा चघळण्यास देतात त्रिदोषशामक असून कोणत्याही रोगावर त्याचा उपयोग होतो

आईनमुळं

आईनमुळा उपयोग रक्तदाब हृदयरोग खास पेण्यास त्रास हृदयक्रिया बंद पडणे व काही विशिष्ट प्रकारचा कॅन्सर इत्यादी व्याधीवर होतो.

M. R. S. P. M's Commerce & Science College

डिकमली

डिकमली हे लहान बहुवर्षायू झुडूप आहे लहान फांद्यावर येणारा चिकासारखा पदार्थ म्हणजे डिकमली होय, निर्मळ डिकमल औलसर व विकस प्रतिबंधक कोष्ठवात क्रमिहन ज्वरनाशक आहे हिवतापात कापरे भरल्यास डिकमलीने कमी होतात आतड्याच्या रोगात डिकमली दिल्यास वायू नाहीसा होतो , गोल आकाराचे जंतू पडल्यास हे उत्तम औषध आहे मुलांना दात येताना जुलाब उलट्या यावर डिकमली गुणकारी आहे

कीडामार

किडामार क्षार असणारी अत्यंत कडू गुणकारी, किडामार विविध औषधउपचारात उपयोगात असून कष्टप्रद बाळंतपणात सुटका होण्यासाठी किडा मारीच रस किंवा चूर्ण देतात, गजकर्णावर पाने एरंडी तेलाव वाटून लेप करतात व्रणातील क्रमित मारण्यास व व्रण भरून येण्यास रस त्यावर लावतात

निर्गुडी

सुजेवर निर्गुडीच्या पाल्याचा शेक देतात क्षयरोगात पंचांगाचा रस तुपाबरोबर दिल्यास गुण येतो निर्गुडीच्या अजून ३ प्रजाती असून साधारणतः सर्व प्रजातींचे गुणधर्म सारखेच असतात

सागरगोटी

सागरगोटीला गजगा कैजा काटा करंजा या नावानी सुद्धा ओळखतात शेंगा लांबट गोल चपट्या काटेरी १ ते २ बिया असणाऱ्या असतात पाला व बिया औषधी उपयोगाच्या आहेत हि रुक्ष, कटू , रक्तस्राव बंद होण्यास सुजेवर कानदुखावर सुद्धा सागरगोटीचा उपयोग होतो. सागरगोटा भाजून त्याचे वस्त्रगाळ चूर्ण करून त्यात त्याच्या १/४ हिस्सा पळसपापडी चूर्ण मिश्रण करून पेतल्यास कृमीवर गुणकारी होते

आंबेहळद

हि हळद बागायती हळदीप्रमाणे मसाला उपयोगात येत नाही परंतु काही भागात लोणचे घालतात आंबेहळद रक्तविकार नाशक असून खरूज, मोच असल्यास कोणत्याही आघाताने रक्त साकाळल्यास , जंत, अशा विविध वाढीसाठी तिचा वापर होतो.

आघाडा

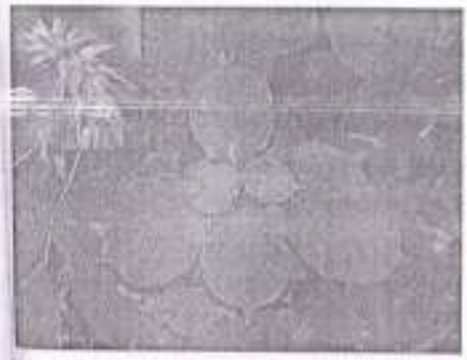

औषधामध्ये आघाड्याचे पूर्ण पंचांग वापरतात याच्या राखेत चुना, लोह, गंधक व मीठ द्रव्ये असून वैधकीय द्रव्यात हि राख अग्रगण्य आहे आघाडा कटू तीक्ष्ण, दीपक, अम्ल तानाशक, स्वेदजनक कफहन व पित्तासारक असून उंदराच्या विषाच्या, कुत्र्याच्या विषावर , विंचवाच्या दंशावर अशा विविध विषांवर गुणकारी आहे

H. R. S. P. M's
Arts, Commerce & Science College
Dahanu, Tal.Khed, Dist.Pune 412 407

कारणे

१. जंगलतोडीमुळे औषधी वनस्पती धोक्यात आले आहेत.

२. जंगलाला आग लागल्याने औषधी वनस्पतीच अस्तित्व धोक्यात आले आहेत.

३. वयक्तित कामासाठी जंगले तोडली गेल्याने औषधी वनस्पती ह्या काही कमी विपुल प्रमाणात बचावल्या आहेत .

४. जंगल तोडीमुळे वनस्पती ह्या मोठ्या प्रमाणात अडचणीत आल्या आहेत

५. वृक्ष तोडीमुळे ओषधी वनस्पती हि संपुष्टात आली व त्या पासून माणसास तोटा मिळत गेल्याचे दिसून येते .

६.जंगल तोडीमुळे प्रदूषणात मोठ्या प्रमाणात वाढ झाल्याचे दिसून येते

७. वृक्ष तोडीमुळे त्याचा विपरीत परिणाम निसर्गावर तसेच पर्यावरणावर झालेला दिसून येतो

परिणाम

१.आज सर्व डोगर जंगल हे वृक्षतोडीमुळे ओसाड जाळे आहेत .औषधीयुक्त वनस्पतीची दुर्मिळता जाळी आहे . त्यामुळे पाऊस सुद्धा पडत नाही .

२.अक्कलकाढा, अडुळसा, आघाडा, आंबेहळद, अंधुक आले लसूण , काली मुसळी , गुदमरू, गुळवेल हे सर्व औषधी वनस्पती आहेत . डोगराना आग लागणे किंवा जंगल तोड हिने ह्या सर्व गोष्टीने आज हे सर्व वनस्पती धोक्यात आल्याचे दिसून येत आहेत .

३.शेतीसाठी व शहराच्या वाढीसाठी खाणीसाठी किंवा कारखान्यांना मोठ्या प्रमाणात ज्यास्त प्रमाणात जागा लागत असल्याचे दिसून येत असून त्या पासून जंगलाचे मोठ्या प्रमाणे नुकसान झालेली आहे त्यामुळे औषधी वनस्पती धोक्यात आल्या आहेत .

४.जंगलतोडीमुळे पावसाचे प्रमाण कमी जाळे आहे आज डोगर जंगले ही वृक्षतोडीमुळे ओसाड झाले आहेत .

५.दिवसे दिवस होण्याऱ्या जंगल तोडीमुळे ह्या सर्व वनस्पती धोक्यात आल्याच्या दिसून येते .

H. R. S. P. M's Arts, Commerce & Science College

पर्यावरणातील महत्त्व

पुर्थीवरील जीव सृष्टी ज्या विशिष्ट अधिवासात व नैसर्गिक परीस्थित जगतो त्या सर्व पार्श्वभूला सर्वसाधारण पर्यावरण असे म्हटले जाते या पर्यावरणातील एक घटक म्हणजे औषधी वनस्पती आज पुर्थीवर त्याचे अधिपत्य पर्यावरणाचा विकास साध्य करण्यासाठी पुढील उपाययोजना :

१. पर्यावरणाबाबत जागृती व शिक्षण अलीकडे पर्यावरण शिक्षणाचा शालेय तसेच महाविद्यालयीन अभ्यासक्रमात समावेश झाला हि अंत्यत महत्वाची गोष्ट आहे. लहान वयातच पर्यावरण समस्याची जाणीव झाली तर मोठेपणी आपली जबाबदारी लक्षात घेऊन पर्यावरणाची काळजी घेणारी सुजाननागरिक निर्माण होण्यास मदत होईल पर्यावरची माहिती व्याख्याने, प्रदर्शन या तुन तळागाळातील लोकांपर्यंत पोहोचविणे व त्याची चंगळवादि जीवनशैली न स्विकारता पर्यावरण सुरावादी स्वीकारणे महत्त्वाचे आहे.

२. कायदे व नियम : पर्यावरणाला हानिकारक कृती करणाऱ्यावर कठोर कायद्याचा वापर करू न दंडात्मक कारवाई झाली तरच समाजाला शिस्त हे लागेल व बेजवाबदार वर्णुकीला आला बसेल .

H. R. S. P. M's. Arts, Commerce & Science College, Tal. Shirur, Dist. Pune. 412 403

निष्कर्ष

१ जंगल तोडीमुळे औषधी वनस्पती धोक्यात आल्या आहेत.

२ जंगलाचा नाश झाल्याने अनेक औषधी वनस्पती नामशेष झाल्या आहेत

३ अभयारण्याचे वाळवंटात रूपांतर झाल्याने दिसून येत.

४ जंगलातील पशुपक्षी असंख्य जिवाणू प्राण्यांचे आश्रयस्थान नष्ट झाले.

५ घटत्या रह्रासामुळे अनेक प्राण्यांचा मानवी प्रजाती धोक्यात आल्याचे दिसून येते.

६ घटत्या रह्रासामुळे वनस्पती धोक्यात आल्याच्या दिसून आल्या आहेत.

७ अभयारण्याच्या घटत्या रह्रासावर मानवच जबाबदार ठरला आहे असे दिसून येते.

H. R. S. P. M's. Arts, Commerce & Science College, Dehane, Tal. Khed, Dist. Pune. 412 402

Principal
H. R. S. P. M's.
Arts, Commerce & Science College
Dehane, Tal.Khed, Dist.Pune. 412 40[illegible]

ANNEXURE-C

Study Tour organized by Geography Department

Hutatma Rajguru Shikshan Prasarak Mand...

ARTS, COMMERCE & SCIENCE COLLEGE,

Tal. Khed, Dist. Pune-412 402. Mobile : 8275333592 / 9284344207

ID No. : PU/PN/ACS/281/2007   Code No. : 830   Center No. 830

Ref. No.   Date : 19/12/2022

भूगोल विभाग

अभ्यास सत्र 2022-23

अहवाल

सहल मार्ग -

जाण्याचा मार्ग :- देहणे- राजगुरूनगर- चाकण- मावळ- रायगड किल्ला- दिवेआगर- पाली.

येण्याचा मार्ग :- दिवेआगर- रायगड किल्ला- पाली- लोणावळा- चाकण- राजगुरूनगर- देहणे.

भूगोल विभाग कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय देहणे या विभागाची शैक्षणिक अभ्यासहल रायगड किल्ला, दिवेआगर, पाली, या परिसरात आयोजित करण्यात आली. या सहलीची भूगोल विभाग प्रमुख प्रा.ए.डी.मुळूक व प्रा.बी.आर.शेंगाळ यांच्या मार्गदर्शनाखाली आयोजन व नियोजन करण्यात आले दि. २०/१२/२०२२ ते २१/१२/२०२२ रोजी मंगळवार रोजी सकाळी ठिक ५.०४ वा देहणे येथून सहलीस प्रारंभ करण्यात आला.

प्रा.भरत शेंगाळ   प्रा. सौ.अनिता मुळूक

प्राचार्य
डॉ. जयराम [illegible]
Principal
H. R. S. P. M's.
Arts, Commerce & Science College
Dehane, Tal.Khed, Dist.Pune. 412 402

हुतात्मा राजगुरू शिक्षण प्रसारक मंडळाचे

कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, डेहणे.

ता.खेड, जि. पुणे.

सूचना

दि : १५/१२/२०२२

महाविद्यालयातील भूगोल विभागातील सर्व विद्यार्थ्यांना सूचित करण्यात येते की, आपली शैक्षणिक सहाल मंगळवार दिः— २०/१२/२०२२ ते २१/१२/२०२२ दोन दिवस आयोजित करण्यात आली आहे. तरी सर्व विद्यार्थ्यांनी सहलीस उपस्थित रहाणे अनिवार्य आहे. याची सर्वांनी नोंद घ्यावी.

सहलीचे ठिकाणे.

- रायगड, दिवेआगर, पाली, महड.

महाविद्यालयातून पहाटे ४:०० वा. निघणार आहे.

प्राचार्य

Principal
H. R. S. P. M's.
Arts, Commerce & Science College

हुतात्मा राजगुरू शिक्षण प्रसारक मंडळाचे

कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय डेहणे,

ता.खेड, जि.पुणे

२०२२–२३

विद्यार्थी यादी

अ. क्र.	विद्यार्थ्यांचे नाव	
१	प्रसाद तुकारम सुपे	[illegible]
२	राहुल रावजी तळपे	[illegible]
३	वैभव शांताराम वर्ये	[illegible]
४	आकाश तानाजी विरणक	A.J. Virnak
५	प्रतिक्षा दशारथ बाणेरे	[illegible]
६	तुषार अरूण बुरूड	[illegible]
७	सुयोग लक्ष्मण फलखे	[illegible]
८	तनपुरे गोकुळ वसंत	G.V. Tanpure
९	प्रतिक्षा दुषा निर्मळ	[illegible]

आज़ादी का अमृत महोत्सव

Archaeological Survey Of India

भारतीय पुरातत्व सर्वेक्षण

RAIGAD FORT

Ticket Valid Date :- 2022-12-26

[illegible]

Indian | Adult

ASI ENTRY FEE: Rs. 20/ Museum: Rs. 0/-

AC: Rs. 5/-

Total :- Rs. 25

RFRDCRF22022122000371

Ticket is valid for one person for one time use only

Entry to monument will close 30 minutes before sunset

Powered by

केनरा बैंक Canara Bank

PayMoney

Time: 2022-12-26 12:46:[illegible]

[illegible]

आज़ादी का अमृत महोत्सव

Archaeological Survey Of India

भारतीय पुरातत्व सर्वेक्षण

RAIGAD FORT

Ticket Valid Date :- 2022-12-26

[illegible]

Indian | Adult

ASI ENTRY FEE: Rs. 20/ Museum: Rs. 0/-

AC: Rs. 5/-

Total :- Rs. 25

RFRDCRF22022122000372

Ticket is valid for one person for one time use only

Entry to monument will close 30 minutes before sunset

Powered by

केनरा बैंक Canara Bank

PayMoney

Time: 2022-12-26 12:46:47

[illegible]

आज़ादी का अमृत महोत्सव

Archaeological Survey Of India

भारतीय पुरातत्व सर्वेक्षण

RAIGAD FORT

Ticket Valid Date :- 2022-12-26

[illegible]

Indian | Adult

ASI ENTRY FEE: Rs. 20/ Museum: Rs. 0/-

AC: Rs. 5/-

Total :- Rs. 25

RFRDCRF22022122000373

Ticket is valid for one person for one time use only

Entry to monument will close 30 minutes before sunset

Powered by

केनरा बैंक Canara Bank

PayMoney

Time: 2022-12-26 12:46:[illegible]

[illegible]

To,

The Principal

HRSPM's Arts, Commerce & Science college Dehane,

Tal-Khed, Dist-Pune 412402

Declaration

I the undersigned..Virnak. Akash..Tanaji.....................................

Class.S.Y.B.A Roll No................ joining the short tour being arranged by the department of Geography, Arts, Commerce and Science College, Dehane, On my own risk and responsibility.

I also declare that I shall not hold the college responsible for any accident or mishap during the excursion.

I shall abide by the rules and shall follow the instruction given by the tour-in charge.

Date: 17/12/2022

A.T. Virnak
Signature

(Parents Undertaking)

1. Tanaji Ganapat Virnak.. Father/Mother/Parent of.. Here given permission for the study tour/excursion, organized by Geography department of the college. The sole responsibility will lie with my ward. My ward will obey and follow all the rules and regulations of the tour, set under the guidelines of the college.

I also declare that I shall not hold the college responsible for any accident or mishap during the excursion.

Name of the Student: Virnak. Akash Tanaji......

Address:-..AT. Post. Bharaji...

....

Short Tour Date: 29/12/2022

Tour Route: Dehane College - Rajgurunagar - - -

Date: 17/12/2022

तानाजी विरणक
Signature

To,

The Principal

HRSPM's Arts, Commerce & Science college Dehane,

Tal-Khed, Dist-Pune 412402

Declaration

I the undersigned....Nirmal Pratiksha dunda..................

Class T.Y.B.A Roll No....317.... joining the short tour being arranged by the department of Geography, Arts, Commerce and Science College, Dehane, On my own risk and responsibility.

I also declare that I shall not hold the college responsible for any accident or mishap during the excursion.

I shall abide by the rules and shall follow the instruction given by the tour-in charge.

Date: 19/12/2022 Signature

(Parents Undertaking)

I.....Nirmal Tarabai dunda.......................... Father/Mother/Parent of.. Here given permission for the study tour/excursion, organized by Geography department of the college. The sole responsibility will lie with my ward. My ward will obey and follow all the rules and regulations of the tour, set under the guidelines of the college.

I also declare that I shall not hold the college responsible for any accident or mishap during the excursion.

Name of the Student:...Nirmal Pratiksha dunda

Address:- At post- Goregaon Tal. Khed Dist. pune

....

Short Tour Date 20/12/2022.

Tour Route: Dehane College - Rajgurunagar - - -

Date 19/12/2022 Signature

To,

The Principal

HRSPM's Arts, Commerce & Science college Dehane,

Tal-Khed, Dist-Pune 412402

Declaration

I the undersigned..... Burud Tushar Arun ....

Class. S.Y.B.A Roll No............... joining the short tour being arranged by the department of Geography, Arts, Commerce and Science College, Dehane, On my own risk and responsibility.

I also declare that I shall not hold the college responsible for any accident or mishap during the excursion.

I shall abide by the rules and shall follow the instruction given by the tour-in charge.

Date: 19/12/2022

Signature

(Parents Undertaking)

1.... Burud Arun Ramchandra .... Father/Mother/Parent of.. Here given permission for the study tour/excursion, organized by Geography department of the college. The sole responsibility will lie with my ward. My ward will obey and follow all the rules and regulations of the tour, set under the guidelines of the college.

I also declare that I shall not hold the college responsible for any accident or mishap during the excursion.

Name of the Student:... Burud tushar Arun.

Address:-...... At Post Bungewadi ....

....

Short Tour Date 20/12/2022

Tour Route: Dehane College - Rajgurunagar - - -

Date 19/12/2022

Signature

To,

The Principal

HRSPM's Arts, Commerce & Science college Dehane,

Tal-Khed, Dist-Pune 412402

Declaration

I the undersigned Bahene Pratiksha Dashrath

Class S.Y.B.A Roll No............... joining the short tour being arranged by the department of Geography, Arts, Commerce and Science College, Dehane, On my own risk and responsibility.

I also declare that I shall not hold the college responsible for any accident or mishap during the excursion.

I shall abide by the rules and shall follow the instruction given by the tour-in charge.

Date: 19/12/2022

Bahene
Signature

(Parents Undertaking)

1. Bahene Dashrath Walku Father/Mother/Parent of.. Here given permission for the study tour/excursion, organized by Geography department of the college. The sole responsibility will lie with my ward. My ward will obey and follow all the rules and regulations of the tour, set under the guidelines of the college.

I also declare that I shall not hold the college responsible for any accident or mishap during the excursion.

Name of the Student: Bahene ~~Dash~~ Pratiksha Dashrath

Address:-At Yelavli Post Bhorgiri Tal Khed ~~Tal~~ Dist Pune

Short Tour Date 20/12/2022

Tour Route: Dehane College - Rajgurunagar - - -

Date 19/12/2022

Signature

ANNEXURE-D

Vegetable Market Visit Organized by Commerce Department

Notice

Date 22/08/2022

This is to notify that the Students of F.Y.B.Com of Department of Commerce Must remain Present in the College on Wednesday 24/08/2022 to visit Vegetable Market Dehane.

H.O.D
Department of Commerce
Asst. Prof. Kale N.B

Head
Department of Commerce
Art's Commerce & Science College, Dehane
Tal.Khed, Dist.Pune 412402

H. R. S. P. M's. Commerce & Science College Dehane, Tal. Khed, Dist. Pune 412 402

Principal
Prof. Dr.

Principal
H. R. S. P. M's.
Arts, Commerce & Science College

Hutatma Rajguru Shikshan Prasarak Mandal's,

Arts, Commerce and Science College Dehane,

Tal- Khed Dist- Pune.

Department of Commerce organized

Visit to Vegetable Market Dehane.

F.Y.B.Com

2021-2022

Time Table

Sr. No	Time	Day & Date	Vegetable Market Place
1.	1.00 pm to 2.00 pm	Thursday 24/08/2022	Dehane

H.O.D

Department of Commerce

Asslt. Prof. Kale N.B

Head

Department of Commerce

Arts,Commerce & Science College,Dehane

Tal.Khed,Dist.Pune 412402.

Principal

Prof. Dr. [illegible]

Principal

H. R. S. P. M's.

Arts, Commerce & Science College

Dehane,Tal.Khed,Dist.Pune. 412 402

Hutatma Rajguru Shikshan Prasarak Mandal's,

Arts, Commerce and Science College Dehane,

Tal- Khed Dist- Pune.

Department of Commerce

F.Y.B.Com

2021-2022

Vegetable Market Visit Student

Student List

SR.NO	STUDENT NAME
1	GAWARI SHWETA JALINDARNATH
2	KAUDARE KAJAL CHANDRAKANT
3	GAWARI NEHA RAMDAS
4	SURKULE AKANKSHA SHIVRAM
5	MADAGE SARIKA PANDURANG
6	JATHAR SNEHA GANESH
7	HURSALE ROHINI BHARAT
8	KORADE PRITI POPAT
9	JABLE ARJUN LAXMAN
10	JATHAR RAHUL KONDIBHAU
11	MURHE ONKAR YASHWANT
12	BURUD GANESH ROHIDAS

H.O.D
Department of Commerce
Assit. Prof. Kale N.B

Head
Department of Commerce
Art's Commerce & Science College Dehane
Tal.Khed.Dist.Pune 412402.

H. R. S. P. M's. Arts, Commerce & Science College Dehane, Tal.Khed, Dist.Pune. 412 402

Principal
Prof. Dr. Ja[illegible] Khade
Principal
H. R. S. P. M's.
Arts, Commerce & Science College
Dehane, Tal.Khed, Dist.Pune. 412 402

Hutatma Rajguru Shikshan Prasarak Mandal's,

Arts, Commerce and Science College Dehane,

Tal- Khed Dist- Pune.

Department of Commerce

F.Y.B.Com

2021-2022

Student Presentee

SR.NO	STUDENT NAME	Sign
1	GAWARI SHWETA JALINDARNATH	Gawari
2	KAUDARE KAJAL CHANDRAKANT	Kaudare
3	GAWARI NEHA RAMDAS	NGawari
4	SURKULE AKANKSHA SHIVRAM	[illegible]
5	MADAGE SARIKA PANDURANG	Smadage
6	JATHAR SNEHA GANESH	[illegible]
7	HURSALE ROHINI BHARAT	[illegible]
8	KORADE PRITI POPAT	[illegible]
9	PABLE ARJUN LAXMAN	APable
10	JATHAR RAHUL KONDIBHAU	Rahul
11	MURHE ONKAR YASHWANT	Omurhe
12	BURUD GANESH ROHIDAS	[illegible]

H.O.D
Department of Commerce
Asstt. Prof. Kale N.B
Head
Department of Commerce
Art's,Commerce & Science College,Dehane
Tal.Khed,Dist Pune 412402

H. R. S. P. M's. Arts, Commerce & Science College Tal.Khed, Dist.Pune. 412 402

Principal
Prof. Dr. Jaywant Khade
Principal
H. R. S. P. M's.
Arts, Commerce & Science College
Dehane,Tal.Khed,Dist.Pune. 412 402

Vegetable Market. Visit

Visit in Dehane Market

H. R. S. P. M's. Arts, Commerce & Science College Dehane, Tal.Khed, Dist.Pune. 412 402

ANNEXURE-E

PDCC Bank Visit Organized by Commerce Department

Notice

Date 19/09/2022

This is to notify that the Students of F.Y.B.Com of Department of Commerce Must remain Present in the College on Thursday 22/09/2022 to visit Pune District Cooperative Bank Dehane.

H.O.D
Department of Commerce
Assit. Prof. Kale N.B
Head
Department of Commerce
Arts, Commerce & Science College, Dehane
Tal. Khed Dist. Pune 412402

Principal
Prof. Dr. Jayant Khade
Principal
H. R. S. P. M's.
Arts, Commerce & Science College
Dehane, Tal. Khed, Dist. Pune. 412 40

Hutatma Rajguru Shikshan Prasarak Mandal's,

Arts, Commerce and Science College Dehane,

Tal- Khed Dist- Pune.

Department of Commerce organized

Bank Visit to Pune District Cooperative Bank Dehane.

F.Y.B.Com

2021-2022

Time Table

Sr. No	Time	Day & Date	Bank Name
1	1.00 pm to 2.00 pm	Thursday 22/09/2022	Pune District Cooperative Bank Dehane.

H.O.D
Department of Commerce
Asst. Prof. Kale N.B
Head
Department of Commerce
Arts, Commerce & Science College Dehane
Tal.Khed,Dist.Pune 412402.

H. R. S. P. M's. Arts, Commerce & Science College Dehane, Tal. Khed, Dist. Pune. 412 402

Principal
Prof. Dr. Laxman Khade
Principal
H. R. S. P. M's.
Arts, Commerce & Science College
Dehane, Tal.Khed, Dist.Pune. 412 4

Hutatma Rajguru Shikshan Prasarak Mandal's,

Arts, Commerce and Science College Dehane,

Tal- Khed Dist- Pune.

Department of Commerce

F.Y.B.Com

2021-2022

Bank Visit Student

Student List

SR.NO	STUDENT NAME
1	JATHAR ADITYA CHINTAMAN
2	BURUD RUTIK LAXMAN
3	SUTAR DARSHAN SHRIRAM
4	BHALERAO PRIYANKA GULAB
5	WALUNJ NILAM RAMDAS
6	JAGTAP NIKITA ARUN
7	POKHARKAR SAMIDHA SANTOSH
8	GAWARI SHWETA JALINDARNATH
9	KAUDARE KAJAL CHANDRAKANT
10	GAWARI NEHA RAMDAS
11	SURKULE AKANKSHA SHIVRAM
12	MADAGE SARIKA PANDURANG

H.O.D
Department of Commerce
Asslt. Prof. Kale N.B
Head
Department of Commerce
Art's,Commerce & Science College,Dehane
Tal.Khed.Dist.Pune-412402

H.R.S.P.M's Arts, Commerce & Science College Dehane, Dist Pune 412 402

Principal
Prof. Dr. [illegible] Khade
Principal
H. R. S. P. M's.
Arts, Commerce & Science College
Dehane,Tal.Khed,Dist.Pune. 412 402

Hutatma Rajguru Shikshan Prasarak Mandal's,

Arts, Commerce and Science College Dehane,

Tal- Khed Dist- Pune.

Department of Commerce

F.Y.B.Com

2021-2022

Student Presentee

SR.NO	STUDENT NAME	Sign
1	JATHAR ADITYA CHINTAMAN	[signature]
2	BURUD RUTIK LAXMAN	[signature]
3	SUTAR DARSHAN SHRIRAM	[signature]
4	BHALERAO PRIYANKA GULAB	[signature]
5	WALUNJ NILAM RAMDAS	[signature]
6	JAGTAP NIKITA ARUN	[signature]
7	POKHARKAR SAMIDHA SANTOSH	[signature]
8	GAWARI SHWETA JALINDARNATH	[signature]
9	KAUDARE KAJAL CHANDRAKANT	[signature]
10	GAWARI NEHA RAMDAS	[signature]
11	SURKULE AKANKSHA SHIVRAM	[signature]
12	MADAGE SARIKA PANDURANG	[signature]

H.O.D

Department of Commerce

Assit. Prof. Kale N.B

Head

Department of Commerce

Art's Commerce & Science College Dehane

Tal.Khed,Dist.Pune 412402

H. R. S. P. M's. Arts, Commerce & Science College Dehane, Tal.Khed, Dist.Pune 412 402

Principal

Prof. Dr. J...

Principal

H. R. S. P. M's.

Arts, Commerce & Science College

Dehane,Tal.Khed,Dist.Pune. 412 402

Bank Visit PDC bank Ltd. Dehane

ANNEXURE-F

Internship Certificates of the Students

INTERSHIP COMPLETION CERTIFICATE

To,

The principal,

A. C. S. ...... College,

Dehane... (Place)

Subject: Internship Completion Certificate......

Dear Madam / Sir,

I am happy to inform you that following students of your college have successfully completed the sixty Hours Internship Programme' in this organisation.

Sr.No.	Name of the students	Roll No.	Aadhar No.	Special Subject
1	Dipali Rabindra Thakul	622	63188930[illegible]	Business Administration [illegible] III
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				

These students have been provided with adequate exposure and necessary hand-on training pertaining to their special Subject.

I am confident that these students will perform effectively in similar type of organisation.

I wish them every success in future endeavors.

Thank you.

Vi-son cable Pvt. Ltd.
(chakan)
Company Name & Address

Name & Signature
(Authorized Signatory)

INTERSHIP COMPLETION CERTIFICATE

To,

The principal,
P.S.M.S
A.C.S.C.19 .... College,
Dehane (Place)

Subject: Internship Completion Certificate......

Dear Madam / Sir,

I am happy to inform you that following students of your college have successfully completed the sixty Hours Internship Programme in this organisation.

Sr.No.	Name of the students	Roll No.	Aadhar No.	Special Subject
1	Vikas Kisan Shinde	611	885420295218	Business administration Part II 2.2.1
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				

These students have been provided with adequate exposure and necessary hand-on training pertaining to their special Subject.

I am confident that these students will perform effectively in similar type of organisation .

I wish them every success in future endeavors.

Thank you.

CEAT. Ltd. pune.
gate No. 376, Kharabwadi, chakan
Tal. khed. dist. pune-410501

Company Name & Address

Name & Signature
(Authorized Signatory)

INTERSHIP COMPLETION CERTIFICATE

To,

The principal,

Dehane.. College,

Dehane. (Place)

Subject: Internship Completion Certificate......

Dear Madam / Sir,

I am happy to inform you that following students of your college have successfully completed the sixty Hours Internship Programme' in this organisation.

Sr.No.	Name of the students	Roll No.	Aadhar No.	Special Subject
1	Handare prajwal Shankar			Busines Administration Sem II/II
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				

These students have been provided with adequate exposure and necessary hand-on training pertaining to their special Subject.

I am confident that these students will perform effectively in similar type of organisation .

I wish them every success in future endeavors.

Thank you.

Aushi poultry farm
Kada Tal Khed Dist pune

Company Name & Address

Name & Signature
(Authorized Signatory)

INTERNSHIP COMPLETION CERTIFICATE

To,

The principal,

R. S. & S. College.

Dehune. (Place)

Subject: Internship Completion Certificate.....

Dear Madam / Sir,

I am happy to inform you that following students of your college have successfully completed the sixty Hours Internship Programme" in this organisation.

Sr.No.	Name of the students	Roll No.	Aadhar No.	Special Subject
1	Supe Ajit Arunbhau	623	986330859137	Business Administration II/
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				

These students have been provided with adequate exposure and necessary hand-on training pertaining to their special Subject.

I am confident that these students will perform effectively in similar type of organisation.

I wish them every success in future endeavors.

Thank you.

Safepack Industries Private Ltd.
Village Shiroli, Near Shiroli toll Pune Nashik Highway, Tal. Khed Dist Pune.
Company Name & Address

SAFE PACK IND. LTD PUNE 410506

Name & Signature
(Authorized Signatory)

INTERSHIP COMPLETION CERTIFICATE

To,

The principal,

H.A.P.S. m's. A. S. college, Dehane College,

Dehane (Place)

Subject: Internship Completion Certificate......

Dear Madam / Sir,

I am happy to inform you that following students of your college have successfully completed the sixty Hours internship Programme' in this organisation.

Sr.No.	Name of the students	Roll No.	Aadhar No.	Special Subject
1	Pradnya, Ananta, Bhagit		605526459697	Busines Administration part II / III
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				

These students have been provided with adequate exposure and necessary hand-on training pertaining to their special Subject.

I am confident that these students will perform effectively in similar type of organisation .

I wish them every success in future endeavors.

Thank you.

Sandhya Poletry Farm
At. Goregaon post - Awhat
Tal- khed dist - pune 412402

Company Name & Address

Name & Signature
(Authorized Signatory)

INTERSHIP COMPLETION CERTIFICATE

To,

The principal,

H.R.P.S.M.S
A.C.S colleges College, dehane.

dehane. (Place)

Subject: Internship Completion Certificate......

Dear Madam / Sir,

I am happy to inform you that following students of your college have successfully completed the "In House Internship Programme" in this organisation.

Sr.No.	Name of the students	Roll No.	Aadhar No.	Special Subject
1	Langhi varsha kisan	8		Business Adminstn Part II / III
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				

These students have been provided with adequate exposure and necessary hand-on training pertaining to their special Subject.

I am confident that these students will perform effectively in similar type of organisation.

I wish them every success in future endeavors.

Thank you

Vish poletry form
A.t. Katraj post. katraj
Tal. Baramati Dist. pune.
413301

Company Name & Address

Name & Signature
(Authorized Signatory)

INTERNSHIP COMPLETION CERTIFICATE

To,

The principal,

H.R.S.P. M's A.S.S College, Dehane

Dehane......(Place)

Subject: Internship Completion Certificate......

Dear Madam / Sir,

I am happy to inform you that following students of your college have successfully completed the [illegible] "Honors Internship Programme" in this organisation.

Sr. No.	Name of the students	Roll No.	Aadhar No.	Special Subject
1	Langhi Megha Kisan		662032458052	Business Administ. HonPa II/II
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				

These students have been provided with adequate exposure and necessary hand-on training pertaining to their special Subject.

I am confident that these students will perform effectively in similar type of organisation.

I wish them every success in future endeavors.

Thank you.

Sandhya Poltry Farm
At - Post - Khed Dist Pune

Company Name & Address

Name & Signature
(Authorized Signatory)

INTERSHIP COMPLETION CERTIFICATE

To,

The principal,

A.C.S.S College,

Dehane (Place)

Subject: Internship Completion Certificate......

Dear Madam / Sir,

I am happy to inform you that following students of your college have successfully completed the sixty Hours Internship Programme' in this organisation.

Sr.No.	Name of the students	Roll No.	Aadhar No.	Special Subject
1	Deepak Dinkar Langhi	601	329929737537	Business Administ. I & III
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				

These students have been provided with adequate exposure and necessary hand-on training pertaining to their special Subject.

I am confident that these students will perform effectively in similar type of organisation .

I wish them every success in future endeavors.

Thank you

Safepack Indsty Prvate Ltd
Village Shirali Narat Shirol Pune
Nashik Highway Tal.Khed Dist.Pune

Company Name & Address

Name & Signature
(Authorized Signatory)

INTERSHIP COMPLETION CERTIFICATE

To,

The principal,

Dehane College,

Dehane (Place)

Subject: Internship Completion Certificate......

Dear Madam / Sir,

I am happy to inform you that following students of your college have successfully completed the sixty Hours Internship Programme' in this organisation.

Sr.No.	Name of the students	Roll No.	Aadhar No.	Special Subject
1	Hundare Nagesh Balu			Busines Administration part II/III
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				

These students have been provided with adequate exposure and necessary hand-on training pertaining to their special Subject.

I am confident that these students will perform effectively in similar type of organisation .

I wish them every success in future endeavors.

Thank you.

Aushi poltry form
At, Post - Wada Tal-Khed
Dist - Pune
Company Name & Address

Name & Signature
(Authorized Signatory)

INTERSHIP COMPLETION CERTIFICATE

To,

The principal,

A.C.S. College,

Dehne (Place)

Subject: Internship Completion Certificate……

Dear Madam / Sir,

I am happy to inform you that following students of your college have successfully completed the sixty Hours Internship Programme' in this organisation.

Sr.No.	Name of the students	Roll No.	Aadhar No.	Special Subject
1	ovhal Sonali jayant	607		Business Administration II-III
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				

These students have been provided with adequate exposure and necessary hand-on training pertaining to their special Subject.

I am confident that these students will perform effectively in similar type of organisation .

I wish them every success in future endeavors.

Thank you.

Vi-Son Cable Private limited
A/G/2 Kalubre phase II chakan
Tal-Khed Dist Pune
Company Name & Address

Signature
(Authorized Signatory)

INTERSHIP COMPLETION CERTIFICATE

To,

The principal,

H.RS.P.M.S College,

AC S College Senore (Place)

Subject: Internship Completion Certificate……

Dear Madam / Sir,

I am happy to inform you that following students of your college have successfully completed the [illegible] Hours Internship Programme' in this organisation.

Sr.No.	Name of the students	Roll No.	Aadhar No.	Special Subject
1	Salase Karishma Sudam	624		B Administration II III
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				

These students have been provided with adequate exposure and necessary hand-on training pertaining to their special Subject.

I am confident that these students will perform effectively in similar type of organisation.

I wish them every success in future endeavors.

Thank you.

At. Gat No. 376, Kharabwadi, Chakan, taluka Khed, Dist. Pune 410501

Company Name & Address

Name & Signature
(Authorized Signatory)

INTERSHIP COMPLETION CERTIFICATE

To,

The principal.
H.A.S.P.M.J.
P.C.S. college College,
Dehane... (Place)

Subject: Internship Completion Certificate......

Dear Madam / Sir,

I am happy to inform you that following students of your college have successfully completed the sixty Hours Internship Programme' in this organisation.

Sr.No.	Name of the students	Roll No.	Aadhar No.	Special Subject
1	Kerade Dipika Shankar	621		B. Administration II - III
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				

These students have been provided with adequate exposure and necessary hand-on training pertaining to their special Subject.

I am confident that these students will perform effectively in similar type of organisation.

I wish them every success in future endeavors.

Thank you.

At. post. Dehane
ta. Khed. Dist Pune
Pin: 412-402
Company Name & Address

[signature]
Name & Signature
(Authorized Signatory)

INTERSHIP COMPLETION CERTIFICATE

To,

The principal,

A.C.S ... College,

Dehone... (Place)

Subject: Internship Completion Certificate.....

Dear Madam / Sir,

I am happy to inform you that following students of your college have successfully completed the sixty Hours Internship Programme' in this organisation.

Sr. No.	Name of the students	Roll No.	Aadhar No.	Special Subject
1	Mohan Kanchan Mahadu	625	6361 6322 5151	Business administration Sh. III
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				

These students have been provided with adequate exposure and necessary hand-on training pertaining to their special Subject.

I am confident that these students will perform effectively in similar type of organisation.

I wish them every success in future endeavors.

Thank you.

ved Goal Farm
Company Name & Address

Bhoshale
Name & Signature
(Authorized Signatory)

INTERSHIP COMPLETION CERTIFICATE

To,

The principal,

A.C.S. College,

Dehane (Place)

Subject: Internship Completion Certificate.....

Dear Madam / Sir,

I am happy to inform you that following students of your college have successfully completed the sixty Hours Internship Programme' in this organisation.

Sr.No.	Name of the students	Roll No.	Aadhar No.	Special Subject
1	Gawaro Vishal Laly	605	960381567882	Business Administration II - III.
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				

These students have been provided with adequate exposure and necessary hand-on training pertaining to their special Subject.

I am confident that these students will perform effectively in similar type of organisation .

I wish them every success in future endeavors.

Thank you.

Minda Corporation Ltd.
E5/2 Chakan Industrial Area,
Phase III, MIDC, Nanekarwadi. Pin-410501, Tal - Khed, Dist - Pune.

Company Name & Address

Name & Signature
(Authorized Signatory)

INTERSHIP COMPLETION CERTIFICATE

To,

The principal,
1. R. B. P. M. S
H. C. S. College dehane College,

Dehane (Place)

Subject: Internship Completion Certificate......

Dear Madam / Sir,

I am happy to inform you that following students of your college have successfully completed the sixty Hours Internship Programme' in this organisation.

Sr.No.	Name of the students	Roll No.	Aadhar No.	Special Subject
1	Ganesh D. Bhalerao	81823	998207167490	BA TY [illegible]
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				

These students have been provided with adequate exposure and necessary hand-on training pertaining to their special Subject.

I am confident that these students will perform effectively in similar type of organisation .

I wish them every success in future endeavors.

Thank you.

General electrical
A. Savardari Varale Phata. 410501.
Company Name & Address

S. N. Madane
Name & Signature
(Authorized Signatory)

INTERSHIP COMPLETION CERTIFICATE

To,

The principal,

H.R.S.P.M's A.C.S. College Dehane College,

.....Dehane (Place)

Subject: Internship Completion Certificate......

Dear Madam / Sir,

I am happy to inform you that following students of your college have successfully completed the sixty Hours Internship Programme" in this organisation.

Sr.No.	Name of the students	Roll No.	Aadhar No.	Special Subject
1	Langhi Arti Pandurang	610		Business Administration
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				

These students have been provided with adequate exposure and necessary hand-on training pertaining to their special Subject.

I am confident that these students will perform effectively in similar type of organisation.

I wish them every success in future endeavors.

Thank you.

14 Trees Foundation
At. vetale Tal. khed Dist. Pune 412404

Company Name & Address

Name & Signature
(Authorized Signatory)

INTERSHIP COMPLETION CERTIFICATE

To,

The principal,

B.C.S. .... College,

Dehune.... (Place)

Subject: Internship Completion Certificate......

Dear Madam / Sir,

I am happy to inform you that following students of your college have successfully completed the sixty Hours Internship Programme' in this organisation.

Sr.No.	Name of the students	Roll No.	Andhar No.	Special Subject
1	Rohan Baban Adhal	609	4967 1321 3845	Business Administration [illegible]
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				

These students have been provided with adequate exposure and necessary hand-on training pertaining to their special Subject,

I am confident that these students will perform effectively in similar type of organisation .

I wish them every success in future endeavors.

Thank you.

Mahindra & Mahindra Pvt. Ltd.
(Vadgaon Maval)
Company Name & Address

Name & Signature
(Authorized Signatory)

INTERSHIP COMPLETION CERTIFICATE

To,

The principal,

R.B.S.M's A.C.S. College Dehane College,

..Dehane... (Place)

Subject: Internship Completion Certificate......

Dear Madam / Sir,

I am happy to inform you that following students of your college have successfully completed the sixty Hours Internship Programme' in this organisation.

Sr.No.	Name of the students	Roll No.	Aadhar No.	Special Subject
1	Bamble Mangal Narayan	616	766011517450	Busines Administration Part II/I
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				

These students have been provided with adequate exposure and necessary hand-on training pertaining to their special Subject.

I am confident that these students will perform effectively in similar type of organisation .

I wish them every success in future endeavors.

Thank you.

Sandhya Poletry form
At - yenve Post - yenve
Tal - Khed - Dist - Pune - 410505
Company Name & Address

Name & Signature
(Authorized Signatory)

INTERSHIP COMPLETION CERTIFICATE

To,

The principal,

HRGPMS A.C.S. College College,

Dehane (Place)

Subject: Internship Completion Certificate……

Dear Madam / Sir,

I am happy to inform you that following students of your college have successfully completed the sixty Hours Internship Programme' in this organisation.

Sr.No.	Name of the students	Roll No.	Aadhar No.	Special Subject
1	Nikita Dattatray Chavan	635	9371 1649 8508	Business Administration II-I
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				

These students have been provided with adequate exposure and necessary hand-on training pertaining to their special Subject.

I am confident that these students will perform effectively in similar type of organisation .

I wish them every success in future endeavors.

Thank you.

Gat No.-376, Khrabwadi Chakan, tel-Khed dist-Pune 410501

Company Name & Address

[illegible]

Name & Signature

(Authorized Signatory)

INTERSHIP COMPLETION CERTIFICATE

To,

The principal,

A.C.S Dehane College,

.................(Place)

Subject: Internship Completion Certificate......

Dear Madam / Sir,

I am happy to inform you that following students of your college have successfully completed the sixty Hours Internship Programme" in this organisation.

Sr.No.	Name of the students	Roll No.	Aadhar No.	Special Subject
1	Kushale Ravindra Chandrakant	627	5587 2207 7761	Bus Administration
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				

These students have been provided with adequate exposure and necessary hand-on training pertaining to their special Subject.

I am confident that these students will perform effectively in similar type of organisation .

I wish them every success in future endeavours.

Thank you

CEAT LTD. Pune

Company Name & Address

[signature]

Name & Signature
(Authorized Signatory)

INTERSHIP COMPLETION CERTIFICATE

To,

The principal,

H.R.D.S M's .... College,

A.S College Chakan (Place)

Subject: Internship Completion Certificate......

Dear Madam / Sir,

I am happy to inform you that following students of your college have successfully completed the sixty Hours Internship Programme" in this organisation.

Sr.No.	Name of the students	Roll No.	Aadhar No.	Special Subject
1	Sunil Kalu Adhav			Business Administration Paper II / I
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				

These students have been provided with adequate exposure and necessary hand-on training pertaining to their special Subject.

I am confident that these students will perform effectively in similar type of organisation .

I wish them every success in future endeavors.

Thank you.

Sunil Kalu Adhav
At - Bhomale, post - Bhorgiri
Tal - Khed Dist - Pune 412402

Company Name & Address
Cable Pallet Limited,
Chakan.

Name & Signature
(Authorized Signatory)

INTERSHIP COMPLETION CERTIFICATE

To,

The principal,

A. C. S. ..... College,

Dehane... (Place)

Subject: Internship Completion Certificate......

Dear Madam / Sir,

I am happy to inform you that following students of your college have successfully completed the sixty Hours Internship Programme' in this organisation.

Sr.No.	Name of the students	Roll No.	Aadhar No.	Special Subject
1	Bhuyit Aarti vittho	617	886468206102	Business Administration Part II & III
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				

These students have been provided with adequate exposure and necessary hand-on training pertaining to their special Subject.

I am confident that these students will perform effectively in similar type of organisation .

I wish them every success in future endeavors.

Thank you.

Vi-spn cable Pvt Ltd (Chakan)
Company Name & Address

Shuchi
Name & Signature
(Authorized Signatory)

INTERSHIP COMPLETION CERTIFICATE

To,

The principal,

A.C.S. .... College,

...Dehane.. (Place)

Subject: Internship Completion Certificate......

Dear Madam / Sir,

I am happy to inform you that following students of your college have successfully completed the sixty Hours Internship Programme' in this organisation.

Sr.No.	Name of the students	Roll No.	Aadhar No.	Special Subject
1	Sapana Madhukar Cholad	614	3342 8974 C94	Business administration
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				

These students have been provided with adequate exposure and necessary hand-on training pertaining to their special Subject.

I am confident that these students will perform effectively in similar type of organisation .

I wish them every success in future endeavors.

Thank you.

Mahindra & Mahindra P.Vt. Ltd.
(Vadgaon maval)
Company Name & Address

Name & Signature
(Authorized Signatory)

INTERSHIP COMPLETION CERTIFICATE

To,

H.R.S. P.M's The principal,
A.C.S. college dehane College:
Dehane (Place)

Subject: Internship Completion Certificate.....

Dear Madam / Sir,

I am happy to inform you that following students of your college have successfully completed the sixty Hours Internship Programme' in this organisation.

Sr.No.	Name of the students	Roll No.	Aadhar No.	Special Subject
1	kajal maruti walunj	84848	278836828	Business Administration II/III
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				

These students have been provided with adequate exposure and necessary hand-on training pertaining to their special Subject.

I am confident that these students will perform effectively in similar type of organisation .

I wish them every success in future endeavors.

Thank you.

General Electrical
781, plot, chakan industrial Area phase
Company Name & Address

Name & Signature
(Authorized Signatory)

INTERSHIP COMPLETION CERTIFICATE

To,

The principal,

A.C.S ..... College,

Dehane ..... (Place)

Subject: Internship Completion Certificate......

[illegible]

[illegible] you that following students of your college have successfully [illegible] Hours Internship Programme' in this organisation.

[illegible]	[illegible] students	Roll No.	Aadhar No.	Special Subject
	Gaikwad Arshana Sopan	602		Business Administration 32 ISI

[illegible] been provided with adequate exposure and necessary hand-on training [illegible] Special Subject.

[illegible] these students will perform effectively in similar type of organisation .

[illegible] success in future endeavors.

[illegible]

Sandhya Poultry Farm
At. Goregaon Post- Awhat
Tal- Khed Dist- Pune 412402

[illegible] Name & Address

Abhijit
Name & Signature
(Authorized Signatory)

INTERSHIP COMPLETION CERTIFICATE

To,

The principal,

ACS........ College,

dehane (Place)

Subject: Internship Completion Certificate......

Dear Madam / Sir,

I am happy to inform you that following students of your college have successfully completed the sixty Hours Internship Programme' in this organisation.

Sr.No.	Name of the students	Roll No.	Aadhar No.	Special Subject
1	Pragati Kailas Bhoir	615	6556 [illegible]	Business administration- II & III
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				

These students have been provided with adequate exposure and necessary hand-on training pertaining to their special Subject.

I am confident that these students will perform effectively in similar type of organisation .

I wish them every success in future endeavors.

Thank you.

Sanjivani Gavran poultry form
Company Name & Address

[signature]
Name & Signature
(Authorized Signatory)

INTERSHIP COMPLETION CERTIFICATE

To,

The principal,

A.C.S ...... College,

dahanu (Place)

Subject: Internship Completion Certificate......

Dear Madam / Sir,

I am happy to inform you that following students of your college have successfully completed the sixty Hours Internship Programme' in this organisation.

Sr.No.	Name of the students	Roll No.	Aadhar No.	Special Subject
1	Ritrim Fakir Diwane	631	8381 9842 9288	Business administration-II-[illegible]
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				

These students have been provided with adequate exposure and necessary hand-on training pertaining to their special Subject.

I am confident that these students will perform effectively in similar type of organisation .

I wish them every success in future endeavors.

Thank you.

Samarth gavran poultry farm

Company Name & Address

Name & Signature

(Authorized Signatory)

INTERSHIP COMPLETION CERTIFICATE

To,

The principal,

H.R.S.P.M.S

A.C.S. dehane... College,

Dehane..... (Place)

Subject: Internship Completion Certificate......

Dear Madam / Sir,

I am happy to inform you that following students of your college have successfully completed the sixty Hours Internship Programme' in this organisation.

Sr.No.	Name of the students	Roll No.	Aadhar No.	Special Subject
1	Burud Asmita Suresh		837859852506	Business Administration. II/III
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				

These students have been provided with adequate exposure and necessary hand-on training pertaining to their special Subject.

I am confident that these students will perform effectively in similar type of organisation.

I wish them every success in future endeavors.

Thank you.

General electrical - 78/1 -
Plot no1. chakan industrial Area
Company Name & Address

Name & Signature
(Authorized Signatory)